

Kumārasaṃbhava

apauruṣeya

September 29, 2022

Ks.1.1

asty uttarasyām diśi devatātmā

himālayo nāma nagādhirājaḥ

Ks.1.1

pūrvāparau toyanidhī vigāhya

sthitaḥ pṛthivyā iva mānadaṇḍaḥ

Ks.1.2

yaṃ sarvaśailāḥ parikalpya vatsaṃ

merau sthite dogdhari dohadakṣe

Ks.1.2

bhāsvanti ratnāni mahauṣadhīś ca

pṛthūpadiṣṭāṃ duduhur dharitrīm

Ks.1.3

anantaratnaprabhavasya yasya

himaṃ na saubhāgyavilopi jātam

Ks.1.3

eko hi doṣo guṇasaṃnipāte

nimajjatīndoḥ kiraṇeṣv ivāṅkaḥ

Ks.1.4

yaś cāpsarovibhramamaṇḍanānāṃ

saṃpādayitrīm śikharair bibharti

Ks.1.4

balāhakacchedavibhaktarāgām

akālasaṃdhyām iva dhātumattām

Ks.1.5

āmekhalaṃ saṃcaratāṃ ghanānāṃ

cchāyām adhaḥsānugatām niṣevya

Ks.1.5

udvejitā vṛṣṭibhir āśrayante

śṛṅgāṇi yasyātapavanti siddhāḥ

Ks.1.6

padam tuṣārasrutidhautaraktaṃ

yasminn adrṣṭvāpi hatadvipānām

Ks.1.6

vidanti mārgaṃ nakharandhramuktair

muktāphalaiḥ kesariṇām kirātāḥ

Ks.1.7

nyastākṣarā dhāturasena yatra

bhūrjatvacaḥ kuñjarabinduśoṇāḥ

Ks.1.7

vrajanti vidyādharasundarīṇām

anaṅgalekhakriyayopayogam

Ks.1.8

yaḥ pūrayan kīcakarandhrabhāgān

darīmukhotthena samīraṇena

Ks.1.8

udgāsyatām icchati kiṃnarāṇām

tānapradāyitvam ivopagantum

Ks.1.9

kapolakaṇḍūḥ karibhir vinetum

vighaṭṭitānām saraladrumāṇām

Ks.1.9

yatra srutakṣīratayā prasūtaḥ

sānūni gandhaḥ surabhīkaroti

Ks.1.10

vanecarāṇāṃ vanitāsakhānāṃ
darīgrhotsaṅgaṇiṣaktabhāsaḥ

Ks.1.10

bhavanti yatrauśadhayo rajanyām
atailapūrāḥ suratapradīpāḥ

Ks.1.11

udvejaty aṅgulipārṣṇibhāgān
mārga śilībhūtahime 'pi yatra

Ks.1.11

na durvahaśroṇipayodharārtā
bhindanti mandām gatim aśvamukhyaḥ

Ks.1.12

divākarād rakṣati yo guhāsu
līnaṃ divā bhītam ivāndhakāram

Ks.1.12

kṣudre 'pi nūnaṃ śaraṇaṃ prapanne
mamatvam uccaiḥśīrasām satīva

Ks.1.13

lāṅgūlavikṣepavisarpiśobhair
itas tataś candramarīcigauraiḥ

Ks.1.13

yasyārthayuktaṃ girirājaśabdaṃ
kurvanti vālavyajanaś camaryaḥ

Ks.1.14

yatrāṃśukākṣepavilajjitānām
yadṛcchayā kiṃpuruṣāṅganānām

Ks.1.14

darīgrhadvāravilambibimbās
tiraskariṇyo jaladā bhavanti

Ks.1.15

bhāgīrathīnirjharasīkarāṇaṃ
voḍhā muhuḥ kampitadevadāruḥ

Ks.1.15

yad vāyur anviṣṭamrgaiḥ kirātair
āsevyate bhinnaśikhaṇḍibarhaḥ

Ks.1.16

saptarṣihastāvacitāvaśeṣāṇy
adho vivasvān parivartamānaḥ

Ks.1.16

padmāni yasyāgrasaroruhāṇi
prabodhayaty ūrdhvamukhair mayūkhaiḥ

Ks.1.17

yajñāṅgayonitvam avekṣya yasya
sāraṃ dharitrīdharanākṣamaṃ ca

Ks.1.17

prajāpatiḥ kalpitayajñabhāgaṃ
śailādhipatyam svayam anvatiṣṭhat

Ks.1.18

sa mānasīm merusakhaḥ pitṛṇām
kanyām kulasya sthitaye sthitijñāḥ

Ks.1.18

menām munīnām api mānanīyām
ātmānurūpām vidhinopayame

Ks.1.19

kālakrameṇātha tayoh pravṛtte
svarūpayogye surataprasaṅge

Ks.1.19

manoramam yauvanam udvahantya

garbho 'bhavad bhūdhararājapatnyāḥ

Ks.1.20

asūta sā nāgavadhūpabhogyam

mainākam ambhonidhibaddhasakhyam

Ks.1.20

kruddhe 'pi pakṣacchidi vṛtraśatrāv

avedanājñam kuliśakṣatānām

Ks.1.21

athāvamānena pituḥ prayuktā

dakṣasya kanyā bhavapūrvapatnī

Ks.1.21

satī satī yogavisr̥ṣṭadehā

tām janmane śailavadhūṃ prapede

Ks.1.22

sā bhūdharāṇām adhipena tasyām

samādhimatyām udapādi bhavyā

Ks.1.22

samyakprayogād aparikṣatāyām

nītāv ivotsāhaguṇena saṃpat

Ks.1.23

prasannadik pāṃsuviviktavātām

śaṅkhasvanānantarapuṣpavṛṣṭi

Ks.1.23

śarīriṇām sthāvarajaṅgamānām

sukhāya tajjanmadinaṃ babhūva

Ks.1.24

tayā duhitrā sutarām savitrī

sphuratprabhāmaṇḍalayā cakāse

Ks.1.24

vidûrabhûmir navameghasābdād
udbhinnayā ratnaśalākayeva

Ks.1.25

dine dine sā parivardhamānā
labdhodayā cāndramasīva lekhā

Ks.1.25

pupoṣa lāvaṇyamayān viśeṣāñ
jyotsnāntarāṇīva kalāntarāṇi

Ks.1.26

tām pārvatīty ābhijanena nāmnā
bandhupriyām bandhujano juhāva

Ks.1.26

u meti mātṛā tapaso niṣiddhā
paścād umākhyām sumukhī jagāma

Ks.1.27

mahībhṛtaḥ putravato 'pi drṣṭis
tasminn apatye na jagāma tṛptim

Ks.1.27

anantapuṣpasya madhor hi cūte
dvirephamālā saviśeṣasaṅgā

Ks.1.28

prabhāmahatyā śikhayeva dīpas
trimārgayeva tridivasya mārگاḥ

Ks.1.28

saṃskāravatyeva girā manīṣī
tayā sa pūtaś ca vibhūṣitaś ca

Ks.1.29

mandākinīsaikatavedikābhiḥ
sā kandukaiḥ kṛtrimaputrakaiś ca

Ks.1.29

reme muhur madhyagatā sakhīnām
krīḍārasaṃ nirviśatīva bālye

Ks.1.30

tām haṃsamālāḥ śaradīva gaṅgām
mahauṣadhiṃ naktam ivātmabhāsaḥ

Ks.1.30

sthiropadeśām upadeśakāle
prapedire prāktanajanmavidyāḥ

Ks.1.31

asaṃbhṛtaṃ maṇḍanam aṅgayāṣṭer
anāsavākhyam karaṇam madasya

Ks.1.31

kāmasya puṣpavyatiriktam astraṃ
bālyāt paraṃ sātha vayah prapede

Ks.1.32

unmīlitaṃ tūlikayeva citraṃ
sūryāṃśubhir bhinnam ivāravindam

Ks.1.32

babhūva tasyāś caturasraśobhi
vapur vibhaktaṃ navayauvanena

Ks.1.33

abhyunnatāṅguṣṭhanakhaprabhābhir
nikṣepaṇād rāgam ivodgirantau

Ks.1.33

ājahratus taccaraṇau pṛthivyām
sthalāravindaśriyam avyavasthām

Ks.1.34

sā rājahaṃsair iva saṃnatāṅgī

gateṣu līlāñcitavikrameṣu

Ks.1.34

vyanīyata pratyupadeśalubdhair

āditsubhir nūpurasiñjitāni

Ks.1.35

vṛttānupūrve ca na cātīdīrghe

jaṅghe śubhe sṛṣṭavatas tadīye

Ks.1.35

śeṣāṅganirmāṇavidhau vidhātur

lāvaṇya utpādyā ivāsa yatnaḥ

Ks.1.36

nāgendrahastās tvaci karkaśatvād

ekāntaśaityāt kadalīviśeṣāḥ

Ks.1.36

labdhvāpi loke pariṇāhi rūpaṃ

jātās tadūrvor upamānabāhyāḥ

Ks.1.37

etāvatā nanv anumeyaśobhaṃ

kāñcīguṇasthānam aninditāyāḥ

Ks.1.37

āropitaṃ yad giriśena paścād

ananyanārīkamanīyam ankam

Ks.1.38

tasyāḥ praviṣṭā natanābhirandhraṃ

rārāja tanvī navalomarājīḥ

Ks.1.38

nīvīm atikramya sitetarasya

tanmekhalāmadhyamaṇer ivārciḥ

Ks.1.39

madhyena sã vedivilagnamadhyã

valitrayaṃ cãru babhãra bālã

Ks.1.39

ãrohaṇãrthaṃ navayauvanena

kãmasya sopãnam iva prayuktam

Ks.1.40

anyonyaṃ utpīḍayaḍ utpalãkṣyãḥ

stanadvayaṃ pãṇḍu tathã pravṛddham

Ks.1.40

madhye yathã śyãmamukhasya tasya

mṛṇãlasũtrãntaram apy alabhyam

Ks.1.41

śirīṣapuṣpãdhikasaukumãryau

bãhũ tadiyãv iti me vitarkaḥ

Ks.1.41

parãjitenãpi kṛtau harasya

yau kaṇṭhapãsau makaradvajena

Ks.1.42

kaṇṭhasya tasyãḥ stanabandhurasya

muktãkalãpasya ca nistalasya

Ks.1.42

anyonyaśobhãjanaanãḍ babhũva

sãdhãraṇo bhũṣaṇabhũṣyabhãvaḥ

Ks.1.43

candraṃ gatã padmaguṇãn na bhun̄kte

padmãśritã cãndramasĩm abhikhyãm

Ks.1.43

umãmukhaṃ tu pratipadya lolã

dviṣaṃśrayãṃ prĩtim avãpa lakṣmĩḥ

Ks.1.44

puṣpaṃ pravālopaḥitaṃ yadi syān
muktāphalaṃ vā sphuṭavidrumastham

Ks.1.44

tato 'nukuryād viśadasya tasyās
tāmrauṣṭhaparyastarucaḥ smitasya

Ks.1.45

svareṇa tasyām amṛtasruteva
prajalpītāyām abhijātavāci

Ks.1.45

apy anyapuṣṭā pratikūlaśabdā
śrotur vitantrīr iva tāḍyamānā

Ks.1.46

pravātanīlotpalanirviśeṣam
adhīraviprekṣitam āyatākṣyā

Ks.1.46

tayā gr̥hītaṃ nu mṛgāṅganābhyas
tato gr̥hītaṃ nu mṛgāṅganābhiḥ

Ks.1.47

tasyāḥ śalākāñjananirmiteva
kāntir bhruvor ānatalekhayor yā

Ks.1.47

tāṃ vīkṣya līlācaturām anaṅgaḥ
svacāpasaundaryamadaṃ mumoca

Ks.1.48

lajjā tiraścāṃ yadi cetasi syād
asaṃśayaṃ parvatarājaputryāḥ

Ks.1.48

taṃ keśapāśaṃ prasamīkṣya kuryur

vālapriyatvaṃ śīthilaṃ camaryaḥ

Ks.1.49

sarvopamādravyasamuccayena

yathāpradeśaṃ viniveśītena

Ks.1.49

sā nirmitā viśvasṛjā prayatnād

ekasthasaundaryadidṛkṣayeva

Ks.1.50

tāṃ nāradaḥ kāmacaraḥ kadā cit

kanyāṃ kila prekṣya pituḥ samīpe

Ks.1.50

samādideśaikavadhūṃ bhavitrīṃ

preṃṇā śarīrārdhaharāṃ harasya

Ks.1.51

guruḥ pragalbhe 'pi vayasy ato 'syās

tasthau nivṛttānyavarābhilāṣaḥ

Ks.1.51

ṛte kṛśānor na hi mantrapūtam

arhanti tejāṃsy aparāṇi havyam

Ks.1.52

ayācitāraṃ na hi devadevam

adriḥ sutāṃ grāhayituṃ śaśāka

Ks.1.52

abhyarthanābhaṅgabhayena sādthur

mādhyasthyam iṣṭe 'py avalambate 'rthe

Ks.1.53

yadaiva pūrve janane śarīraṃ

sā dakṣaroṣāt sudatī sasarja

Ks.1.53

tadāprabhṛty eva vimuktasaṅgaḥ
 patiḥ paśūnām aparigraho 'bhūt
 Ks.1.54

sa kṛttivāsās tapase yatātmā
 gaṅgāpravāhokṣitadevadāru
 Ks.1.54

prasthaṃ himādrer mṛganābhigandhi
 kiṃ cit kvaṇatkiṃnaram adhyuvāsa
 Ks.1.55

gaṇā nameruprasavāvatamsā
 bhūrjatvacaḥ sparśavatīr dadhānāḥ
 Ks.1.55

manaḥśīlāvicchuritā niṣeduḥ
 śaileyanaaddheṣu śīlātaleṣu
 Ks.1.56

tuṣārasaṃghātaśīlāḥ khurāgraiḥ
 samullikhaṇaḥ darpakalaḥ kakudmān
 Ks.1.56

dṛṣṭaḥ kathaṃ cid gavayair vivignair
 asoḍhasiṃhadhvanir unnanāda
 Ks.1.57

tatrāgnim ādhāya samitsamiddhaṃ
 svam eva mūrtyantaram aṣṭamūrtiḥ
 Ks.1.57

svayaṃ vidhātā tapasaḥ phalānām
 kenāpi kāmēna tapaś cacāra
 Ks.1.58

anarghyam arghyeṇa tam adrināthaḥ
 svargaukasām arcitam arcayitvā

Ks.1.58

ārāḍhanāyāsyā sakhīsametām
samādideśa prayatām tanūjām

Ks.1.59

pratyarthibhūtām api tām samādheḥ
śuśrūṣamāṇām giriśo 'numene

Ks.1.59

vikārahetau sati vikriyante
yeṣām na cetāṃsi ta eva dhīrāḥ

Ks.1.60

avacitabalipuṣpā vedisaṃmārgadakṣā
niyamavidhijalānām barhiṣām copanetrī

Ks.1.60

giriśam upacacāra pratyaham sā sukeśī
niyamitaparikhedā tacchiraścandrapādaiḥ